

BIENALA NAȚIONALĂ
DE ARTE PLASTICE
LASCĂR VOREL

EDIȚIA XVIII

PIATRA-NEAMȚ

2024

Lascăr Vorel, *Vedere din atelier*

COMPLEXUL MUZEAL NAȚIONAL NEAMȚ

BIENALA
NAȚIONALĂ
DE ARTE
PLASTICE
LASCĂR VOREL
EDIȚIA XVIII

PIATRA-NEAMȚ
2023

Editura „Constantin Matasă”
PIATRA-NEAMȚ
2024

BIENALA NAȚIONALĂ DE ARTE PLASTICE „LASCĂR VOREL”

Organizator:
Complexul Muzeal Național Neamț

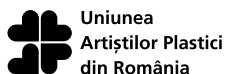
Cu sprijinul:
Consiliului Județean Neamț

Parteneri:
Fundația Vorel Piatra-Neamț

Uniunea Artiștilor Plastici din România filiala Neamț

Parteneri media:

Layout și DTP: Cătălina-Anca Pavel

Tipar: S.C. AUTOGRAF S.R.L.

Fotografie și prelucrare imagini: Florin Ghimiș

Coperta 1: Ioan Horvath Bugnariu, *La vie en rose*, 2023

Coperta 4: Nicolae Tonitza, Grigore Negoșanu și Lascăr Vorel, München, 1908

Extensie coperta 4: Lascăr Vorel cu nepoata sa, Manon, Piatra-Neamț, 1914

Texte: Erwin Kessler, Silvia Trăistariu

© **Complexul Muzeal Național Neamț**

Piatra-Neamț, str. Mihai Eminescu nr. 10

tel./fax: 0233-217496

web: <https://cmnn.ro/>

e-mail: muzeupn@yahoo.com

Editura „Constantin Matasă”

ISSN 3045 – 1647 ISSN-L 3045 – 1647

JURIU

Președinte:

Erwin Kessler

critic de artă, director Muzeul de Artă Recentă

Membri:

Cătălin Davidescu

critic de artă

Mircea Roman

sculptor

Suzana Dan

artist plastic, director proiecte Scena9 BRD

Ștefan Potop

președinte filiala Neamț a Uniunii Artiștilor
Plastici din România

PREMII

Premiu Pictură

Adrian Dănuț Chidon-Frunză

Portret XXV

Premiu Sculptură

Matei Gașpar

Intim

Premiu Grafică

Ioan Horvath Bugnariu

Adam, alege-ți nevasta!

La vie en rose

Premiu Debut

Adreea Gabriela Tudor

Urmează stația: Parfumul teilor

Premiul Publicului

Ion Iancuț

Menestrel

ECHIPA DE COORDONARE ȘI COLABORATORII

Dr. Mihaela-Cristina Verzea

Silvia Trăistariu

coordonatori proiect

Silvia Trăistariu

curator

Claudia Maxim

specialist comunicare

Lucian Uță

Alexandra Pârvan

Irina Cozma

Elena Biia

George Chistol

=====

ERWIN KESSLER

Actualitatea modernității

Lascăr Vorel (1879-1918) s-a născut la Iași, la scurt timp după Războiul de Independență din 1877, a petrecut copilăria la Piatra-Neamț, a făcut liceul la Turnu Severin (liceul Traian, cu faimă națională în acea vreme), a terminat studiile de pictură la Academia de Artă din München (student al extrem de influentului Franz Stuck) și a murit acolo, cu câteva luni înainte de încheierea primului război mondial și realizarea Marii Uniri din 1918. Scurta lui viață s-a scurs între cele două evenimente istorice majore, care au configurat politic, social, mental și cultural existența României moderne.

Legătura lui Lascăr Vorel cu Piatra-Neamț a constituit însă mereu un reper central, prin familia sa (de origine cehă, de altfel, un semn remarcabil al multiculturalității României dintotdeauna), care a pus pe picioare – chiar sub Pietricica –, fabrica Plantavorel. Plantavorel a fost unul dintre primele laboratoare din Europa care producea medicamente și cosmetice pe bază de plante medicinale din flora spontană. Întreprinderea farmaceutică a familiei Vorel era, și ea, un semn al modernității, al racordării României la fluxurile de înnoire care defineau progresul societății în secolul XX.

Lascăr Vorel, desprins de timpuriu, prin studii și vocație, de mediul său natal, apoi chiar rupt de tradiția farmaceutică a familiei sale, a rămas însă fidel aspirației de modernizare a acesteia. Nu doar

geografic, prin cosmopolitismul accentuat, ci și prin implicarea consecventă, chiar de la distanță, în modernizarea mediului cultural românesc – Vorel a participat cu entuziasm și dedicare la expozițiile anuale ale societății Tinerimea Artistică (cea mai importantă comunitate a artiștilor moderni din România dinaintea primului război mondial), al cărei membru a fost. A fost un prieten și susținător de nădejde al multor artiști și intelectuali români remarcabili, de la Tonitza și Aurel Vlaicu la Nae Ionescu. Sentimentele sale naționale foarte puternice, alimentate de lectura ziarelor primite cu regularitate din țară, l-au făcut să sufere intens în anii primului război mondial, cu treceri dureroase de la o poziție politică filo-germană la una contrară, care se regăsesc, ne-cosmetizate, în paginile pline de amărăciune și ferveoare ale Jurnalului său manuscris rămas, în parte, inedit.

Cu o sănătate și o conștiință chinuită, Lascăr Vorel era potrivit pentru una dintre cele mai caracteristice orientări moderniste – expresionismul. Vorel este, indiscutabil, singurul veritabil artist expresionist român – spiritul critic acuzat, viziunea pesimistă asupra sinelui și asupra lumii, desenul agresiv, colțuros și culorile tari, la fel ca și viziunea îndurerată asupra spectacolului grotesc al lumii, prezentat cu un sarcasm aproape carnavalesc uneori, îl particularizează și chiar îl singularizează pe Vorel

în peisajul artistic românesc, dar, concomitent, îl apropie extrem de mult de viziunea grupării germane expresioniste Der Blaue Reiter.

Nu este de mirare că în exact epoca (scurtă) de deschidere a regimului comunist din România către valorile culturale globale, perene, uitate și condamnate în perioada „obsedantului deceniu”, Lascăr Vorel a fost ales, în august 1970, drept patron al primului „festival” de artă (cum se numea pe atunci) de la Piatra-Neamț. Era semnalizată astfel dorința regimului comunist de a regăsi calea spre modernitate, calea spre cultura vizuală occidentală, spre valorile artistice – precum cele expresioniste – care continuau să marcheze mentalul cultural colectiv, fiind profund diferite de pretențiile propagandistice ale artei realist-socialiste, a cărei marginalizare începuse cu puțini ani înainte. Faptul că la acel festival au participat și figuri de proță ale re-modernismului oficial al timpului, de la Dan Hatmanu la Vasile Grigore, întărește ideea că acel festival Lascăr Vorel se dorea un fel de platformă a noilor convenții artistice călduțe, „progresiste”, dar concomitent neproblematică pentru regimul comunist. După edițiile festivalului din anii '70 a urmat o pauză de două decenii, iar reluarea în formatul de bienală, din 1997 încoace, a fost motivată tot de impulsul de a da, pe plan local, un vector și un criteriu critic în ceea ce privește limbajele moderne ale artei. Consecvența organizării Bienalei „Lascăr Vorel” în toți acești ani din urmă a condus

la consacrarea unei veritabile competiții locale, la care s-au înscris de-a lungul timpului, frecvent, nume importante ale artei de pe întreg cuprinsul țării.

Și la ediția din 2023 s-au înscris extrem de mulți participanți, iar în expoziția în care au fost prezentați finaliștii au fost expuși zeci de artiști și opere la categoriile pictură, grafică și sculptură. Sarcina de a selecta cele mai meritoase propuneri a fost extrem de dificilă, îndeosebi pentru că s-a avut în vedere exact criteriul modernității limbajului artistic, desprins nu doar din modernitatea operei lui Lascăr Vorel, ci și din mentalitatea modernistă a întregii întreprinderi a familiei Vorel, acea vocație de înnoire și de racordare la contemporaneitate pe care o indicau primele lor înfăptuiri. Intrarea laboratoarelor farmaceutice din Piatra-Neamț în concertul producătorilor europeni de produse farmaceutice, la fel ca și intrarea lui Lascăr Vorel în concertul expresionismului din capitala Bavariei au reprezentat acte de temeritate, de ambiție și de exigență față de propriile realizări.

În același spirit al competiției și al modernizării limbajelor, lucrările premiate la ediția 2023 a Bienalei Lascăr Vorel au fost cele care au manifestat deschidere spre contemporaneitate, spre înțelegerea mijloacelor și limbajelor actuale, dar și dedicație pentru problemele cotidiene, ale timpului nostru.

Portret XXV, de Dănuț Chidon-Frunză a primit premiul pentru pictură pentru combinația dintre autenticitatea necompromisorie a redării unui

personaj ale cărui imperfecțiuni nu le escamotează, și factura neo-pop-art a cadrăului și a structurării imaginii, similar portretelor-standard, plate și strident colorate, făcute de Andy Warhol unor figuri iconice ale culturii publice, de la Mao la Jackie Kennedy. Din coliziunea unui standard de portretizare neutru, global, cu sensibilitatea ne-flatantă, locală, cu care este, totuși, alintat personajul, a rezultat un tablou franc, dar cu forță, care se decupează net pe retină și care creează, pentru privitor, un personaj cu caracter puternic, de neuitat.

Premiul pentru grafică i-a revenit lui Ioan Horvath, pentru lucrările sale sofisticate tehnic, în care informația vizuală și textuală este susținută și deopotrivă expandată de lizibilitatea straturilor de imagini suprapuse și cuvinte aparent arbitrar desenate cu spray-ul, ca în street art, dar cu interferențe semnificative, la limita sensului, și care transformă lucrările sale în palimpseste bogat informate cromatic și chiar literar.

Intim, de Matei Gașpar, a întrunit unanimitatea juriului pentru sculptură. Este o lucrare post-minimalistă, în care aparenta tautologie materială și formală a piesei, care pare să fie doar ceea ce se vede – un triunghi isoscel, turnat în material sintetic – este de fapt modulată și subminată în interior printr-o altă serie de triunghiuri isoscele conținute, care alcătuiesc o structură progresivă (sau regresivă!), aparent ca un cristal în interiorul triunghiului mare. Dar, deși

alb și aseptice, ca o pastilă sau ca o dală de ciment proaspăt întărită, triunghiul este foarte tactil, e un cristal moale și umed. În interiorul triunghiului mare se etalează 15 triunghiuri modelate în relief, cu trăsături ludic-erotice – forma este de fapt un munte al lui Venus reluat ritmic (sus/jos), ca o partitură triangulată, un ciob dintr-un infinit genital.

Urmează stația Parfumul teilor, tabloul Andreei-Gabriela Tudor a primit premiul pentru debut pentru că este o lucrare cu vizibile accente neo-expresioniste, fiind, astfel, un rapel la patronul Bienalei „Lascăr Vorel”, dar și pentru că etalează o paletă preponderent întunecată (gen Anselm Kiefer), tot de sorginte expresionistă, dar și o vigoare a tușelor care par derivate, și ele, tot din expresionism. Alături de aceste mărci exterioare ale expresionismului, lucrarea aduce în prim-plan și sarcasmul (țărâncă îmbrobodită din prim-plan, de pe bancheta autobuzului e pierdută în contemplarea ecranului unui smartphone), dar și un tip de critică (plină de căldură însă) la adresa derizoriului și a precarității existenței actuale.

Cu aceste premii, Bienala „Lascăr Vorel” 2023 și-a îndeplinit menirea de a semnaliza nevoia permanentă de a re-semnifica modernitatea, ludic și critic totodată, dar și necesitatea perpetuă a căldurii emoționale și a inteligenței creative care, odată pusă la lucru, face ca banalul și cotidianul să-și releve abisurile.